

Baños de Argel 1, ed. 1615, 62r; ed. Schevill-B. 1, 246). També hi hagué aplicacions més translàtiques, com, amb *u*, es produiria en l'àrab de Sicília, on ha sobreviscut *burġu* amb el sentit de «grande mucchio di grano, di paglia o di fieno» (De Gregorio, *Studi Glott.* 5 *It.* VII, 114; Rohlfs, *ZRPb.* XLVI, 147), allí també amb freqüent concreció toponímica (*U Burgiu*, *U Burgettu*, Avolio, *Suppl.all'AGI* VI, 99). I de fet també en els països magrebins s'ha convertit en NL important: *El-Bordj* a la província d'Orà, *Bordj-Boghni* i *Bordj-Menâiel* a la d'Alger, *Bordj-Bu-Areridj* a la de Constantina.

En aquestes mateixes terres trobem la concreció de sentit que anuncia el mot català. Tal com *torre* ha tendit entre nosaltres a convertir-se en el nom d'un xalet o una finqueta (*no tothom que porta gorra és el mosso de la torre* ---) i en certes comarques s'ha contret al petit edifici d'una horta, el mateix es registra ja per a *burġ* en diversos textos de viatgers i intèrprets del S. XIX: a la regència de Tunis sembla que s'entenia precisament el mateix que descrivia el corresponsal de Tortosa (*jardin* 'hort'): «habitation en pierre dans un jardin» (Pellissier), «maison à la campagne» (Delapporte, Hélot); veg. la meua nota i l'article del Supl. de Dozy (i encara altres dades en Steiger, *Contr.*, p. 185). L'evolució formal en català fou planera: adaptat fonèticament com a *borge, prengué el gènere femení segons el model del sinònim *torre*, i tal com s'esdevé localment amb aquest, això permeté la creació d'un singular analògic *torra*.

DERIV.: *Alberjó* o *auberjó* 'naveta', 'cambreta d'una casa' mall. (< *alborjó), *EntreDL* III, 110; a Manacor, *BDLC* XIII, 1923, p. 4. En fi hem de tenir en compte, abans que tot, que amb el sentit de 'torre fortificada' ja apareix una vegada en la nostra Edat Mitjana, en Muntaner, en el seu *Sermó*: «pessats anar per terra en Càller, afogant / viles, castells e *borges* que no us obeiran» (§ 272, Casac. VIII, 15.6).

¹ Cf. el compost *Avtí-πυργος* 'torre de defensa, torre oposada', que donà, amb evolució fonètica diferent i més conservadora, el nom de *Tobruk* en la costa de Líbia.

BORLA, 'aplec de fils de seda o llana que formen una bola o plomall usat com a adornament', origen incert, potser modificació d'un *brosla, *brorla, derivat de *broslar* que és variant antiga de *brodar* (port. i gall. ant. *borlar*), del germ. *BRUZOŃ 'brodar, recamar' d'on es pogué passar a 'adornar amb borles daurades', etc. □ 1.ª doc.: 1461.

«Sis platons d'argent daurats ab la cuberta de cuyro negra, ab una *borla* de seda de sis colors» veiem en un inventari del Príncep de Viana, d'aquesta data, *CoDoACA* xxvi, 145. Ja en diccs. antics, com la 1.ª ed. del Torra, 1640; «*borla* o *borleta*: apex, pileus bombicinis filis». D'ús general avui, pron. amb ò oberta (no he sentit mai altra pronúncia), si bé sembla que es pronuncia amb tancada a les Illes (pron. que *AlcM* atribueix sense fonament al dialecte central), i en el País Valencià, almenys a Oliva de Gan-

dia, ho tinc anotat així si bé només com a malnom d'un propietari o pagès (1962).¹

És un mot comú i propi de les tres llengües literàries hispàniques: en castellà documentat des de 1410 (Gonz. de Clavijo, i la pron. secundària *bolrra* també c. 1400 amb el sentit comparat de 'escrot' en un gloss. aragonès), veg. *DCEC* I, 491a50-60; IV, 943-4. M-L. al *REW*, 1415, i el *FEW* (I, 646) indicaren algunes formes escadusseres italo- gallo-romàniques, potser emparentades, però de sentit diferent, en part bastant allunyat i d'escassa extensió dialectal: piem. *burla* 'munt de garbes', Bergamo *borla* 'bole-ta' (?), sobreselvà *id.* 'càpsula d'una llavor', ladí *id.* 'poncella o gèmol·la d'una flor' (amb alguns derivats lombards, el més semblant mantua *borlat* 'botó d'or', lionès *bourle* 'bony (en el front)'.² Només en gascò hi ha formes clarament equiparables: bearn. *bourlo* 'esfilegarsadura' («effilochure», «effilure»),³ gascò del Gers *bourlà* «ourler une pièce de drap» (cf. infra).

Però fora d'això res gens segur hi ha ni en la resta de l'occità. No sé quin fonament té un oc. ant. *borlar* «mettre en trouble, brouiller» (*PDPF*), i temo que no en té, o poc i incert: no en *PSW* ni *Rayn.*: aquest dona dos hapaxs *borlei* «appareil, faste» i *borola* «brouillerie, sédition» en textos mal editats; quant a un *borlier* «bourrelier» és també un hapax (*PSW*) variant del conegut *borrelier* i síncope tardana d'aquest, que va amb el fr. *bourreler* i anàlegs, derivats del B tipus *BORRA*. És de tèmer que en tot això no hi ha res més que variants d'aquest altre grup (cf. fr. *bourreau*), que s'ha de mantenir a part.

Abans del meu article del *DCEC* no s'havia proposat altra etimologia de *borla* que la de M-L. (que aquest, seguit per Wartburg i *AlcM*) dona per segura: seria un ll. vg. *BÜRRÜLA diminutiu format sobre el ll. *BÜRRA* —d'on ve el nostre *BORRA*— mot de baixa època (Ss. V-VI) que vol dir 'drap grosser de llana' (d'on 'borra') i també 'fotesa, minúcia'; el diminutiu *BURRULA, que hauria significat 'borralló de llana', hauria hagut de formar-se en època arcaica, amb tot i que aquest tipus de sufixació era moribund o mort ja al bell començament de l'Edat Mitjana: cosa ni impossible del tot, ni gaire versemblant.

La limitació del mot a l'ibero-romànic accentua encara l'escassa versemblança. Car les formes picarda, lionesa, piemontesa i rètiques estan molt disperses i allunyades i tenen sentits força diversos de l'ibero-romànic: només el ladí dolomític *borla* 'gèmol·la d'una flor' s'hi acosta però de lluny. La conclusió meua de 1957 era que l'etimologia de M-L. s'ha de mirar com a molt incerta. Majorment havent-hi dificultats fonètiques i semàntiques en el cas d'algun d'aquests mots transpirinencs, per a alguns dels quals es poden suggerir altres etimologies

² D'altra banda, pel que fa al pic. ant. *bourle* 'maça' i diverses altres formes aplegades pel *FEW* (I, 2), fóra més natural, puix que no es tracta de mots freqüents a l'Edat Mitjana ni gaire estesos avui en dia, veure-hi un encruentament dels dos tipus més coneguts, sinònims entre ells, *bourde* «gros bâton» (en *BURDO*,